

İZLENİMLER

şist, sıvı fosil yakıtlar fuel oil, motorin, nafta, LPG, doğalgaz konuları, rezerv, işletme imkanları, teknolojileri ve çevreye etkilerini incelemiştir.

Elektrik enerjisi üretiminde fosil yakıtlar önemli bir yer tutmaktadır. Dünya elektrik enerjisi üretiminin üçte ikisi fosil yakıtlardan sağlanmaktadır, Türkiye'de de elektrik üretimimizin % 34'ü fosil yakıtlardan sağlanmaktadır.

Ülke kaynaklarının kullanımı açısından bakıldığında özellikle linyitin önemli bir paya sahip olduğu görülmektedir, Fakat linyitlerimizin önemli bir kısmının düşük kalorili, yüksek oranda kül, su ve kükürt içermesi nedeniyle kömürle çalışan termik santrallerin kurulmasında ve mevcutların işletilmesinde verim, maliyet ve özellikle çevre etkilerinin dikkate alınması, yeni yatırımlar için dünyada santral teknolojilerindeki gelişmeler (akışkan yataklı sistemler, kömür gazı kombine çevrim ve süper kritik çevrim uygulamaları gibi) incelenerek uygun teknolojilerin seçimi için çalışmaların yapılması gerekmektedir.

Öte yandan elektrik enerjisi üretiminde önemli bir yeri olan ve üretimdeki payı gittikçe artan diğer bir yakıt doğal gazdır. Doğal gaz ile çalışan kombine çevrim santrallerinin verimlerinin % 60'a yaklaşması, ilk yatırım maliyetlerinin diğer santrallara göre daha düşük olması nedeniyle bu yakıt enerjisi üretiminde çok önemli bir yer tutmaktadır. Ne yazık ki, ülkemizin bilinen doğalgaz kaynakları çok kısıtlıdır. Bu nedenle diğer itihâl kaynaklar gibi, doğal gaza dayalı santrallerin planlanmasında kaynak güvenirliliği çok önemlidir. Üretim planlamasında doğal gaza dayalı santrallerin payı gerçekçi ve güvenilir analizlere dayalı olarak tesbit edilmelidir.

Sıvı yakıtların elektrik enerjisi üretimindeki payı yaklaşık % 7

olup uzun dönemde de, dünyadaki uygulamalara paralel olarak bu payın korunacağı tahmin edilmektedir. Dolayısıyla sıvı yakıtların temini, ikmali, depolanması, maliyetleri düşürecek önlemlerin alınması ve çevreye olumsuz etkilerinin azaltılması konularında çalışmalar yapılmalıdır.

XI Ait Komisyon: Enerji Sektöründe Özel Sektörün Katılımı, Yeniden Yapılanma ve İlgili Yasal Düzenlemeler

Başkan: Mustafa VURUŞKAN

Komisyon, elektrik enerjisi tüketiminin gelecek 20 yıl içerisinde 547 milyar kilowattsaat/yıla ulaşacağı perspektifinden hareketle, 2010 yılına kadar iletim ve dağıtım sistemleri de dahil edildiğinde her yıl 4.5 milyar dolarlık bir yatırım ihtiyacı olduğunu ve bu yatırım tutarının tümüyle kamu kaynaklarıyla karşılanmasının mümkün olamayacağını vurgulamıştır. Ayrıca komisyon, planlamanın enerji sektörünün geleceği açısından önemini dile getirmiş, elektrik enerjisi ve doğalgaz sektörlerinde yeniden yapılanma ve bu sektörlerle özel sektörün katılımını sağlamak amacıyla yapılan çalışmalar ve özellikle yabancı sermaye enerji sektörüne çekilebilmesi için aşılması gerekli olduğu düşünülen "Uluslararası Tahkim" konusu incelenmiş ve tartışılmış, yapılmış ve yapılacak olanı özelleştirme işlemleri ve işletme hakkı devirleri esnasında, devredilmiş veya devredilecek olan personelin sıkıntıları ve bu sıkıntıların nasıl aşılabileceği konuları tartışılmış ve sorunlara çözüm getireceğine inanılan fikirler üretilmiş ve nihayet enerji sektöründe yeniden yapılanma konusu ele alınarak bugüne kadar yapılan işlemlerle bundan sonra yapılması gereken işlemler tartışılarak 1. Enerji Şura'sına katkıda bulunacağına inandığımız fikirler üretilmiştir. (Not: En çok tartışmanın yapıldığı bu komisyonun raporu 200 sayfanın

XII Alt Komisyon; Türkiye Elektrik Enerji İletim ve Dağıtım

Başkan: Hüseyin ARABUL

Komisyon, Türkiye Elektrik Enerji İletim ve Dağıtımının dün, bugün ve geleceğini incelenmiş ve bu hususta gelecekte rehber olarak kullanılacak bir rapor hazırlamıştır. Bu rapor 300 sayfayı aşmış olmakla birlikte beraberinde özet rapor Türkçe ve İngilizce yönetici raporunu da içermektedir.

Elektrik enerjisi sektörünün yeniden yapılanmasının gündemde olduğu bu dönemde sektörün bütününe bakılması ihtiyacı duyulmuş, ağırlıklı olarak iletim-dağıtım irdelenmekle beraber sektör ve sektör bileşenlerini ilgilendiren konuların da raporda ele alınması benimsenmiştir. Sektörde özel ve kamu kesimi faaliyetlerinin rekabetçi ortamda düzenlenmesine imkan verilecek, bağımsız ve özerk bir karar mekanizmasının (Düzenleyici Kurul) oluşturulması hususu gerekçeleri ile birlikte irdelenmiştir. Elektrik enerjisi iletim ve dağıtımında yapısal durum esas alınarak hukuki bünye ve idari yapı tarihçesi, sektörün bugünkü yapısı, öngörülen iletim organizasyonunun irdelenmesi, AR-GE gereksinimi, insan gücü planlaması, personel rejimi, eğitim, yönetim, denetim, diğer sektörlerle ilişkiler, fiziksel yapı altında elektrik enerjisinin tarihçesi, ulusal elektrik sisteminin gelişimi bugünkü iletim sistemi ve ileriye dönük iletim-dağıtım sistemi incelenirken; teknik hususlar yük yönetimi, otomasyon, elektrik enerjisinin kalitesi, bakım, koruyucu bakım, arızalar, kayıplar, konpanyasyon ve tarife olarak irdelenmiştir,

İletim ve dağıtım ile ilgili kamu sektöründe son yıllarda sık yapılan reorganizasyonlar ve görev değişiklikleri eleman istihdamındaki kısıtlamalar, kuruluşlara dış müdahaleler, zaman zaman nalı-

HUKUK

Görüş:

"Madde 2-..... teknik ve hijyenik şartlar ile izin, istihsal, ambalajlama, satış ve denetim,,," şeklinde yapılacak bir ifade değişikliği yanısıra Yönetmelik içinde her konunun daha tanımlayıcı ayrı bölüm başlıkları altında (teknik şartlar, hijyenik şartlar» izin, istihsal, ambalajlama, satış, denetim) ele alınması anlaşılabilirlik ve uygulanabilirlik bakımından son derece yararlı olacaktır. Mevout Yönetmelikte bu hususta bir açıklık bulunmamaktadır.

* Tanımlar

Madde 4b) ..... Doğal kaynak, içme ve maden suyu, maden suyu sodası ile tıbbi sular,

Görüş:

"Madde 4b) .... Kaynak suyu, içme suyu, maden suyu ve tıbbi sular/" şeklinde olması gerekir. Çünkü; "kaynak" deyiminin teknik tanımında "doğalPtık zaten bulunmakta, "maden suyu sodası" deyiminden ise bu tür suyun karbondioksit gazı ilavesiyle elde edilen doğal olmayan bir su olması nedeniyle sadece maden suyu tanımı içerisinde özel olarak sözedilmesi yeterli görülmelidir.

Madde 4c) "Doğal kaynak suyu": Jeolojik şartları uygun toprak derinliklerinde toplanan ve çıkış noktasından doğal ve sürekli olarak,, nitelikleri taşıyan suları,

Görüş:

"Madde 4c) "Kaynak suyu": Hidrojeolojik koşullar uygun ortamlarda toplanan ve doğal bir çıkış noktasından sürekli olarak,, nitelikleri taşıyan yeralttsuJannı", ifadesi teknik olarak doğrudur.

Madde 4d) "Maden suyu":,,,,, jeolojik şartlarda.,,

Görüş:

"Madde 4e) "Maden suyu":..... jeolojik ve hidrojeolojik şartlarda',... " ifadesi teknik açıdan daha temsil edicidir, Ayrıca bu madde kapsamında "maden suyu sodası" tanımına da "doğal yapısında yeterince karbondioksit bulunmaması nedeniyle bünyesine karbondioksit eklenmesi yapılan bir maden suyu türü" şeklinde yer verilebilir,

Madde 4e) .,,.

Görüş:

Bu madde kapsamında tanımı verilen su türüne gerek özde ve gerekse Yönetmelik içinde başka hiç bir yerde değinilmemesi nedeniyle bu madde tümüyle kaldırılmalıdır.

Madde 4f) "Tıbbi sular": . . . kullanılması gereken suları,

Görüş:

"Madde 4f) "Tıbbi sular": . . . , kullanılması gereken yeraltısularını, " şeklinde olmalıdır.,

Madde 4g) "İçme suyu": Jeolojik şartları uygun toprak derinliklerinde toplanan, yeraltından Bakanlıkça uygun görülen teknik usullerle çıkarılan, ... suları,

Görüş:

"Madde 4g) "İçme suyu": Hidrojeolojik koşulları uygun ortamlarda toplanan ve teknik usullerle yerüstüne çıkarılan., yeraltısularını/" şeklinde düzeltilmelidir. Çünkü; gerek bu nitelikteki, gerekse herhangi bir nitelikteki yeraltısuyunun hangi uygun tekniğin uygulanarak yerüstüne çıkartılması gerektiği konusu Bakanlığın (Yönetmeliğe göre Sağlık Bakanlığı) bilgi, görev ve sorumluluğu kapsamında değildir. Eğer bu hususta mutlaka bir uygunluk onayı aranacaksa, başvurulması gereken yetkili meslek grubu olarak "Jeoloji Mühendisliği" meslek disiplini,

"Tescilli Büroları" ve bunların hazırlayacağı proje "raporlarına onay verecek yetkili örgüt olarak 'TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası" zaten mevcuttur.

* Satsşı Yasak v© izne Bağlanamayaoak Olan Sular

Madde 5b)... kuyu sularının,,,

Görüş:

"Madde 5b)... Ek-3'deki nitelikleri taşımayan kuyu sularının...." şeklinde bu madde yeniden düzenlenmeli, içinde açılacak sondaj kuyularıyla ve hatta adi kuyularla Yönetmelikte tanımlanan "içme suyu" niteliğinde yeraltısuyu elde edilebilecek özelliği bulunan hidrojeolojik ortamların da ülke ekonomisine kazandırılması hedeflenmelidir.

* İlk Başvuru, İnceleme ve Analiz:

Madde 7- Bu Yönetmelik¹ te .... kaynakda veya çıkış noktasında hiçbir..... kaynağın veya çıkış noktasının yerini.... plan veya kroki ile birlikte...

Görüş:

"Madde 7- Bu Yönetm&llk'te., kaynakda veya suyun çıkarılış noktasında hiçbir,,., kaynağın veya suyun çıkarılış noktasının yerini.. yer bulduru planı ile kaynak için en uygun kaptaj tekniğini ve yerini, suyun debisini, su türü gözönüne alınarak Ek-1, Ek-2 veya Ek-S'deki niteliklere göre kimyasal analiz sonuçlarını ve t -2.-3. derece koruma alanları ile buralardaki korunma koşullarını içeren kaynak veya suyun çıkarılış noktası dolayına ait onaylı bir güncel hidrojeolojik etüd raporu ile birlikte.,," şeklinde bu maddenin önemli bir değişiklikle yeniden düzenlenmesi gereklidir. Tescilli Jeoloji Mühendisliği bürolarınca hazırlanacak ve TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası'nca onaylanacak böyle bir hidrojeolojik ©tüd raporunun

HUKUK

mevcudiyeti; daha işin başında, Kurul'un kaynak veya suyun çıkarılış noktası hakkında önemli bir bilgiye sahip olmasına» bilinmezlerle karşılaşma olasılığının azalmasına, üyeleri arasında doğabilecek görüş ayrılıklarının büyük oranda giderilebilmesine» zamanını ve mali gücünü en ekonomik şekilde kullanabilmesine, dolayısıyla ön raporunu teknik ve gerçekçi bir biçimde hazırlayabilmesine imkan tanıyacaktır.

Madde 7- Başvurunun sağlık*,,, suların kaynağı veya çıkış noktası, ... kaynağı veya çıkış noktasını mahallinde,,, kaynağın veya çıkış noktasının tanımının uygunluğunun .... gereken ölçümleri yapar; kaptajın yeri ve kaynağın veya çıkış noktasının etrafında bırakılacak koruma alanı mesafesi ve gerekli olan diğer hususlara da yer verilerek kurul ön raporu detaylı şekilde hazırlanır

Görüş:

*"Madde 7- Başvurunun sağlık...., suların kaynağı veya çıkarılış noktası..... kaynağı veya suyun çıkarılış noktasını mahallinde,,, kaynağın veya suyun çıkarılış noktasının tanımı ile mevcut hidrojeolojik rapordaki harita ve planların araziye uygunluğunun,,,,, gereken ölçümleri yapan kaynak suyu veya çıkarılan su ve bunların yeri, kaptaj yeri ve tekniği, koruma alanları ve korunma koşulları hususunda onaylı güncel hidrojeolojik etüd raporu kapsamında varılan sonuçları irdeler ve bundan sonra izlenmesi gereken yasal ve teknik hususları içerecek ve kaynağın değerlendirilebilir/iği konusundaki Kurul görüşünü ve önerilerini belirtecek şekilde ayrıntılı bir Kurul ön raporu hazırlanır "*biçiminde yeniden düzenlenmelidir. Özellikle ancak bir hidrojeolojik etüd sonunda ortaya çıkartılabilecek olan koruma alanları sınırları ile buradaki korunma koşullarının neler ola-

bileceği gibi teknik arazi çalışmaları ve analizleri gerektiren zaman alıcı bir konuda, Kurul "sınırlan ve koşullan belirleyici olarak değil sadece yasal ve idari açıdan görüş ve öneri getirici olarak görev üstlenebilir. Maddenin bu görüş kapsamında önerilen düzenlenmesi, Kurul ön raporuna sadece nitelik kazandırmakla kalmayacak bundan sonra yapılacak işler için de kaynak suyu talibin© en açık bir biçimde yol gösterici olacaktır.

Madde 7- Alınan numuneler.... laboratuvarında analiz ettirilir.

Görüş:

"Madde 7» Alınan numuneler,,, laboratuvarında suyun türüne göre Ek-1, Bk-2 veya Ek-3'deki nitelikleri belirlemek üzere analiz ettirilir" şeklindeki ifade daha açıklayıcıdır.

* Projelerin Hazırlanması:

Madde 9- Kururun olumlu ön raporundan sonra işletmeye ait kaynak, kaptaj ve koruma bölgesi, İsale hattı, toplama odası, depo,..... ünitelerin projeleri.... hazırlattırılır.

Görüş;

"Madde 9- Kurul'un, kaynağın değerlendirilebilirliği konusundaki ön raporunun olumlu olması durumunda; planlanan işletmeye ait kaptaja, kaynağın veya çıkarılan suyun 1, derece koruma alanına, isale hattına, su toplama odasına, su deposuna, . . . ünitelerin uygulama projeleri,,,, hazırlattırılır" şeklinde düzenlenmelidir. Çünkü kaynak ve kaptajı ayrı yerlerde değil, aynı yerde olmak durumundadır. Ayrıca belirsizlik ifade eden bir "koruma bölgesi" deyimini yerine, onaylı güncel hidrojeolojik etüd sonunda tanımlanmış olan ve bu madde gereğine© yapısal projelendirmesi istenen " 1 , derece koruma alanı" deyimini kullanılmalıdır.

Madde 9a) 1/500 ölçekli koruma bölgesini,,,

Görüş:

"Madde 9a) t derece koruma alanını 1/200 ölçeğinde,,, " şeklindeki düzenleme, koruma alanının derecesini belirtme ve ölçeği gereken ayrıntıda göstererek anlamlı hale getirme bakımından çok daha doğrudur.

Madde 9b)..... kaptaj projesi,

Görüş:

"Madde 9b).... kaptaj tesisi projesi," ifadesi kullanılmazdır. Çünkü kaptaj yeri planı .1. derece koruma alanı projesi içinde zaten gösterilecektir.

Madde 9d) Kanalizasyon,,,,

Görüş:

"Madde 9d) Katı atık alanları ve ortamdan uzaklaştırılma yöntemi ile kanalizasyon. . . ." şeklinde bu maddenin daha geniş bir içerik kazanması gerekir.

Madde 9e) Depo..... depo projesi,

Görüş:

"Madde 9e) Su deposu..., \$u deposu projesi," ifadesi daha açıklayıcıdır.

Madde 9h) Sosyal tesis ile diğer yardımcı üniteleri,,,

Görüş:

"Madde 9h) 1/50 ölçeğinde projelendirilecek olan idare ve konut binaları ile sosyal tesislere ilaveten diğer ünitelerden kaptaj, isale, fosseptik ve atık noktaları ile su deposu ve imlahane gibi tüm yapılaşma yerlerinin duraylılığını ve özellikle de kaynağa veya çıkarılan suya olumsuz bir etkide bulunmayacağını belirleyen hidrojeolojik değerlendirme ağırlıklı bir mühendislik jeolojisi etüd projesi" şeklinde bu maddenin

önemle yeniden düzenlenmesi gerekir. Çünkü mevcut Yönetmelikte» planlanan bu tip yapıların ve yapılaşma alanlarının» mevcut kaynağın veya çıkarılan suyun kalite özellikleri ile çıkış veya çıkarılış noktasına ve ortamına ait fiziksel özellikleri olumsuz yönde değiştirebilecek etkilerini irdeleyen herhangi bir başka etüd projesi türünden hiç sözedilmemiştir ki bu durum önemli bir eksiklik oluşturmaktadır.

* Dosya Tanzimi:

Madde 10b) Suyun tam analiz raporları,

Görüş:

Gerek suyu işletmek isteyen tarafından valiliğe yapılacak ilk başvuru sırasında başvuru dilekçesine eklenecek hidrojeolojik etüd raporu içinde ve gerekse bu başvuru sonrasında arazide kontrol çalışmaları yapan Kurul üyeleri tarafından alınan su Örneklerinin analiz sonuçlarını da içeren Kurul ön raporu içinde "suyun tam analiz raporları" zaten yeralacağından bu madde bir anlam taşımamakta ve dolayısıyla iptali gerekmektedir.

Madde 10c) „„„„

Görüş:

"Madde 10b) ..." şeklinde madde de numarası değişecektir.

Madde 10d) 9'uncu maddede belirtilmiş projeler ve bütün üniteler ile kaynak koruma alanını da gösterecek şekilde hazırlanmış genel vaziyet planı,

Görüş:

"Madde 10c) 9. maddede belirtilmiş olan uygulama projeleri,

Madde 10d) Kaynak veya suyun çıkarılış noktası ve dolayındaki tüm üniteler ile 1. derece koruma alanını gösteren b/r genel yerleşim planı, "

şeklinde bu maddenin yeni ve daha tanımlayıcı ayrı 2 madde halinde belirtilmesi konuya açıklık kazandıracaktır.

Madde 10h).... Kururca belirlenen koruma alanını da.....

Görüş:

"Madde 10h) .... onaylı güncel hidrojeolojik raporda belirtilen t derece koruma alanını da „„„" ifadesiyle bu maddenin gerek özüne ve gerekse koruma alanı türüne önemli bir açıklık getirilmesi zorunlu görülmüştür, Çünkü ancak bir hidrojeolojik etüd neticesinde ortaya çıkartılabilecek nitelikteki koruma alanı sınırlarının zaman alıcı teknik arazi çalışmaları ve analizleri sonunda saptanabilmesi mümkündür, Kurul, daha önce de sözedildiği üzere, koruma alanı sınırlarını belirleyici değil sadece yasal ve idari açıdan görüş ve öneri getirici bir görev üstlenebilir. Dolayısıyla koruma alanları, suyun işletme talibi tarafından zorunlu olarak hazırlatılacak onaylı bir güncel hidrojeolojik etüd raporu kapsamında zaten tanımlanmış olacağından, ilgili maddeye konu oluşturan koruma alanının kim tarafından belirleneceği bilinmektedir ve bu hususun sadece bir kez daha ifade edilerek sözkonusu koruma alanının 1. derece koruma alanı türünde olduğunun vurgulanması» ilgili maddenin özüne ve gereklerine çok daha uygun düşecektir.

Yeni Madde 10i)

Görüş:

"Madde 10i) Mühendislik jeolojisi etüd raporu, " şeklinde ve yeni bir madde olarak Yönetmeliğe eklenmelidir,

Madde 10- ..... Hazırlanan dosyalar, sağlık müdürlüğünce...

Görüş:

"Madde 10-.... Bu madde kapsamında tanzim edilen dosya, son kez Kururca,,./" şeklinde bu maddeye açıklık getirilmelidir.

• Tesis İzni:

Madde 11- Bakanlığa intikal,, gerektiğinde kaynak yerinde incelemede bulunulun,,,

Görüş:

"Madde 11 - Bakanlığa intikal... gerektiğinde Bakanlık tarafından, kaynak yerinde veya suyun çıkarılış noktasında Kururca bir kez daha incelemede bulunulması ve yeniden görüş belirtilmesi istenebilir..." şeklindeki ifade gerek Yönetmelik konusunu suları kapsamı ve gerekse istenilen göreve adres göstermesi bakımından daha doğrudur.

Madde 11-.... Verilen tesis,, en fazla iki yıl uzatılabilir.

Görüş:

"Madde 11-... Verilen tesis.... 6 ay önceden haber verilmiş ve nedeni de belirtilmiş olmak koşuluyla en fazla bir yıl daha uzatılabilir. Kendilerine tanınan normal veya uzatmalı yasal sürenin bitiminde halen tesis izni alamayacak durumda olanlar, kaynak veya çıkarılan suya ait işletme talebi haklarını otomatikman kaybederler ve aynı kaynağı veya çıkarılan suyu işletmek üzere bir yıldan önce yeniden başvuramazlar. Haklarını kaybedenler, en geç üç gün içerisinde sağlık müdürlüğüne yazıyla başvurmak ve ilgili kaynak veya çıkarılan su ile çıkış yerleri üzerinde olumsuz etki yaratan bir girişimleri bulunmadığının, masrafları sağlık müdürlüğünce karşılanmak üzere Kurul tarafından tutanakla tesbitini istemek zorundadır. Aksi halde, sularla ve çıkış yerleriyle ilgili olarak ileride tespit edilecek bir olumsuzluğun sorumluluğu-

nu ve yükümlülüğünü taşımayı taahhüt etmiş sayılacaklardır, Kurul, sözkonusu talebe ilişkin yazılı cevabını en geç iki hafta içinde talep sahibine, sağlık müdürlüğüne ve Bakanlığa yazılı olarak iletmek zorundadır." şeklinde yapılacak önemli bir madde değişikliği, uzatma olayının bir oldubittiye gelmemesi ve bu tür taleplerin gerekçeye dayanması gereği yanısıra yararlanılabilecek nitelikteki bir kaynağın geçen süre zarfında ve ilende de zarar görmemesine ve yetersiz ellerden de eskisine göre hiç olmazsa bir yıl daha önce kurtarılabilmesine imkan sağlayacaktır,

* Kaynak Koruma AJanı:

Madde 13- Kaynak koruma alanı, Kurul tarafından kaynağın yereldiği "jeolojik formasyon, topoğrafik ve hidrojeolojik şartlar gözönüne alınarak tayin edilir. Koruma alanı ile ilgili hususlar için projesinde gösterilir ve gerekçesi ayrıntılı olarak Kurul ön raporunda belirtilir. Koruma alanına insan, hayvan, sel ve diğer suların girmesi önlenerek her türlü kirlenmeye karşı tedbirler alınır. Bu bölgede suyun niteliğini etkileyecek faaliyetlere izin verilmez.

Görüş:

"Koruma Alanları:

Madde 13- Kaynak veya çıkarılan suyun 1.-2.-3. derece koruma alanlarının sınırları ve ilk başvuru sırasında hâzırlatılması gereken onaylı bir güncel hidrojeolojik etüd raporu kapsamında tayin edilir. Rapor kapsamında yapılan tanımlamalar Kurul tarafından araziye uyarlanır ve uygulanabilirliği yönünde getirilecek yasal ve idari açıdan görüş ve önerileri de İçerecek şekilde yapılan irdeme Kurul ön raporu içinde ayrıntılı olarak belirtilir, 1, derece koruma alanına ve burada yerine getirilmesi gereken korunma

koşullarının gerçekleştirilmesine yönelik olarak yapılan uygulama projesi, İşletme talibi tarafından tesis izni almak için tanzim edilen dosya içinde yer alır" şeklinde bu madde yeniden düzenlenmelidir. Çünkü bu konular, ancak teknik arazi çalışmaları, analizleri ve özgün zaman ayrılmasını gerektiren bir hidrojeolojik etüd sonrasında ortaya çıkartılabilecek nitelikte ve ciddiyette çalışmalarla belirlenebilir. Dolayısıyla Kurul, koruma alanı sınırlarını ve korunma koşullarını tayin edici olarak değil, işletme için daha ilk başvuru sırasında hazırlatılmış olan onaylı güncel hidrojeolojik etüd raporu kapsamında ortaya çıkartılmış bulunan sınır ve koşulları irdelemek ve sadece yasal ve idari açıdan görüş ve öneriler getirmek tarzında bir görev üstlenmelidir.

* Kaptaj:

Madde 1-,..., Kaptaj, suyun.,

Görüş:

"Madde U. . . . En uygun tekniği ve yeri onaylı güncel hidrojeolojik etüd raporunda belirtilen ve tesis izni için hazırlanan dosya içinde de uygulama projesi verilen kaptaj sistemi, suyun.»."İfadesi kaptaj konusunda yapılması gereken işleri bir kez daha açıklaması ve vurgulaması bakımından yararlı olacaktır,

* Isale:

Madde 15-. . . . . Topoğrafik bakımdan,,,

Görüş:

"Madde 15-. . . . . Kaynak suları için kesinlikle geçerli olmamak üzere, topoğrafik bakımdan...." şeklinde bu madde önemle yenilenmelidir. Aksi halde, mevcut durumuyla sanki kaynak suları için de bir pompa kullanılarak terfi yapılabilir izlenimi edinilmektedir.

* Depo:

Madde 16a). . . . beyaz renkli bir madde ile pürüzsüz olarak.....

Görüş:

"Madde 16a). . . . . silikat bileşimli beyaz renkli bir madde ile pürüzsüz düzgün bir yüzey oluşturacak biçimde...."İfadesi çok daha açıklayıcı ve gereken sağlık koşullarını yerine getirici olacaktır.

Madde 16e). . . . . havlandın/masının sağlanması ve dışardan su ve başka maddelerin girmesinin önlenmesi için....

Görüş:

"Madde 16e) . . . . . havalandırılmasını sağlayacak ve dışardan su, toz ve başka maddelerin girmesini de önleyecek şekilde bir teknikle yapılmış olan...." İfadesi daha anlaşılır ve açıklayıcıdır.

* İmlahane:

Madde 17c) Maden suyu tesisleri..

Görüş:

"Madde 17c) Maden suyu sodası üretim tesisleri.,.,." şeklinde düzeltme getirilmelidir. Çünkü, bünyesine ekleme yapılanlar maden suyu değil maden suyu sedasıdır.

* Mesul Müdür:

, Madde 23- ::. au sağlığı ve kalitesi konusunda eğitilmiş ve deneyimli, sağlık meslek lisesi veya konu ile ilgili yüksek okul mezunundan olur....

Görüş:

"Madde 23- ,. . . . İşletmecilik eğitimi veya sertifikası bulunan ve tercihan da su sağlığı ve kalitesi konusunda bilgili olan yüksek okul mezunundan olur.,.,." şeklinde değiştirilmelidir. Topluma karşı sorumluluk taşıyan bu görev daha ye-

HUKUK

tlşmiş ve daha ehil ellere bırakılmadığıdır,

* İşletmeci Tarafından Yapılan Analizler:

Madde 27-..... bakteriyolojik ve kimyevi, niteliklerini ve gerektiğinde de toksikolojik analizlerini her üç ayda bir, 7. madde de belirtilen laboratuvarlarda,,, raporları,,,,,

Görüş:

"Madde 27-..... türüne göre Ek 1, Ek 2 ve Ek 3'de belirtilmiş olan niteliklerinden sadece "fiziksel, kimyasal ve mikrobiyolojik özellikte olanları" Kurul'ca daha önceden belirlenmiş dönemlerde olmak üzere her üç ayda bir kere ve bunları da kapsayacak şekilde olan tüm özelliklerini ise olağanüstü durumlar olmadıkça senede en az bir kez, 7. maddede belirtilen veya öncelik ayını ilde bulunanlara tanınmak üzere üniversite laboratuvarlarında... raporların bir nüshasını tesis izni aldıkları sağlık müdürlüğüne ve bir nüshasını da...." şeklinde bu maddenin kapsamı genişletilmeli, denetim daha sağlıklı sağlanmalı ve istenilen analizlere açıklık getirilmelidir.

* Denetim:

Madde 35- . . . Bu Yönetmelik.... kimyevi, fiziki veya bakteriyolojik niteliklerini kesinlikle ve sürekli olarak kaybettiği, 7. maddede belirtilen laboratuvarların raporu ile tespit edildiğinde, verilen izin geri alınır ve tesis kapatılır.

Görüş:

"Bu Yönetmelik....." ifadesiyle başlayan bu paragraftaki su kalitesinin kaybolması, tesbiti ve izlenilecek yol hakkındaki ifadeler; suyun Yönetmelik eklerinde öngörülen sınırlar dışına çıkmasının değerlendirildiği bölümle, diğer bir deyişle Yönetmeliğin 37, maddesindeki "Uygun Çıkmayan Suların Takibi"

konusuyla öncekiler açısından gelişmektedir, 37, maddenin sadece bu konuyu işlemesi nedeniyle "Madde 35"de yer alan bu paragraf tümüyle kaldırılmalıdır.

Madde 35, . . . Her ne surette,,, kattıkları ve bu işi iki defadan fazla yaptıkları tespit edilenlerin izinleri geri alınır ve . . . verilmaz.

Görüş:

"Madde 35-..... Her ne surette. .... kattığı tespit edilen bir işletmeciye tespit tarihinden öncesini kapsayan bir aylık su satış cirosu para cezası olarak kesilir ve işletmesi iki hafta boyunca üretimden men edilir. Bu işi ikinci kez yaptığı tespit edilen bir işletmeciye ise önceki altı aylık su satış cirosu para cezası olarak tahakkuk ettirilerek su işletme izni iptal edilir ve tesis kapatılarak,,,, verilmaz" şeklinde bu maddeye çok daha fazla bir yaptırım gücü kazandırılmalıdır.

Madde 35-..... Su tesisleri senede bir defa. .... eksikleri giderilinceye kadar faaliyeti durdurulur

Görüş:

"Madde 35-..... Su tesisleri, tercihan Mayıs ve Ekim aylarında olmak üzere senede iki defa. .... eksikliklerini gidermeleri için kendilerine belirli bir süre verilir ve tesis faaliyeti geçici olarak durdurulur. İlgili komisyona yapacakları yazılı makul nedenlerle süre uzatma talebinde bulunmamış veya bulunmasına rağmen bu talepleri komisyon tarafından kabul edilmemiş olan işletmelerin, verilen süre sonunda kendilerine bildirilen eksiklikleri gidermediklerinin tespit edilmesi halinde bu işletmelerin su işletme izni iptal edilir ve tesis kapatılır"1" şeklindeki madde düzenlenmesiyle işletmecilik anlayışına daha da ciddi bakılması sağlanmalıdır.

Madde 35- . . . Ayrıca tesislerin sağlık teşkilatınca,,, ve bunlardan numune alınabilir.

Görüş:

Madde 35'in "Ayrıca tesislerin,,,,," diye başlayan ve denetimde bir karmaşıklık yaratacağı kesin olan bu paragraftaki işler, gerek önerilen yeni Yönetmelik için ve gerekse mevcut Yönetmelik için tümüyle bir fazlalıktır. Çünkü mevcut madde çerçevesinde getirilen işler hem bu madde kapsamında ve hem de önceki bazı maddeler kapsamında zaten yapılmaktadır.

** Laboratuvar

Madde 36-....., analiz edilecek parametreleri Bakanlıkça belirlenecek olan,,,,,

Görüş:

"Madde 36-....., bu Yönetmelikte tanımlanmış olan her su türü için Bakanlıkça standart bir şekilde ayrı ayrı belirlenmiş ve Ek 4 'te (!) verilmiş olan tüm parametreleri işletmedeki mevcut su türü için de analiz edebilecek...." şeklinde bu madde yeniden düzenlenmelidir. Böylece, sanki aynı su türüne sahip olduğu halde analiz edilecek parametreleri farklı olacakmış kanısını uyandıran bir durum ortadan kalkacak ve aynı su türüne sahip olan işletmelerin o su türü için Bakanlıkça standart olarak belirlenmiş olan aynı parametreleri analiz etmesi gerektiği konusu açıklık kazanmış olacaktır.

* Uygun Çıtanayan Suların Takibi:

Madde 37- Suların 7'nci maddede zikredilen laboratuvarlarda yapılan analizlerinde..... normal izleme periyoduna dönülür.

Görüş:

"Madde 37- Suların 7, maddede zikredilen laboratuvarlarda veya ilgili üniversite laboratuvarlarında ya-

pılan analizlerinde, bu Yönetmelik uyarınca işletme izni verilmiş olan suyun türüne göre Ek 1, Ek 2 ve Ek 3'de belirtilen niteliklerden herhangi bir özelliğinde olumsuz yönde herhangi bir değişimin işletmeci veya sağlık müdürlüğüne tespit edilmesi halinde taraflar birbirilerini en geç iki gün içinde yazılı olarak haberdar etmek ve üretimi geçici olarak hem&n durdurmak zorundadırlar. Bu durumda en geç izleyen bir hafta içinde sonuçlandırılacak şekilde Kurul tarafından işletmede gereken kontroller yapılır, bir ay süre ile haftada bir alınan su örnekleri ilgili laboratuvarlarda analiz ettirilerek, analiz verileri öncekilerle karşılaştırılır ve sorunun giderilmesine yönelik olarak yöntem, teknik ve uygulama süresi belirlenir. Öngörülen işlemin yapılması durumunda dahi sorunun giderilemediği, tanınan süre sonunda Kurul tarafından son kez alınacak su örneği analizinde yeniden tespit edilirse verilen su işletme izni geri alınır ve tesis kapatılır. Eğersen kez alınan su örneğinin analizi, sözkonusu olumsuz özelliğın yeniden Yönetmelik'teki limit değerlere çekildiğini gösteriyorsa, geçioi olarak üretimi durdurulmuş olan işletme yeniden üretime başlatılır. Yalnız bu durumda, periyodik olarak her üç ayda ve yılda bir kere yapılan rüün analizlerin tekrarlanma aralığı, kontrolü sağlamak amacıyla ilk iki ay için haftada bir ve ayda bin sonraki on ay boyunca da ayda bir ve üç ayda bir kere olmak üzere sürekli izlemeyi sağlayacak şekilde gerçekleştirilir. Bu izleme dönemlerinin herhangi birisinde yine bir olumsuzlukla karşılaşılsa yeniden başlangıçta getirilen uygulama sistemine dönülür. İzleme dönemlerinin olumlu geçmesi halinde ise normal kontrol mekanizması tekrar devreye girer" şeklinde bu paragrafın işletmeciyi de gözeterek şekilde kapsamlı olarak yeniden düzenlenmesi gerekmektedir.

•EK-1:

Doğal Kaynak Sularının Nitelikleri

Görüş:

"Kaynak Sularının Nitelikleri" şeklinde ifade edilmeli ve verilen sayısal limit değerlerin hangi standart(lar)a göre olduğu mutlaka belirtilmelidir.

a) Fiziksel özellikler:

Görüş:

Bu başlık altında, bilhassa kaynak suları için son derece önemli bir özellik olan "Sertlik"ın belirtilmemiş veya unutulmuş olması hemen giderilmesi zorunlu olan çok büyük bir eksikliklerdir.

Kalsiyum (C)

Görüş:

Kalsiyum (Ca)

Maden Sularının Nitelikleri:

Görüş:

EK-2 içinde verilen sayısal Ümit değerlerin hangi standart(lar)a göre olduğu mutlaka belirtilmelidir.

İçme Sularının Nitelikleri

Görüş:

EK-3 içinde verilen sayısal limit değerlerin hangi standart(lar)a göre olduğu mutlaka belirtilmelidir,

a) Fiziksel özellikler;

Görüş:

Bu başlık altında, kaynak sularındaki kadar olmasa da içme suları için de önemli bir özellik olan "Sertlik"ın belirtilmemiş veya unutulmuş olması hemen giderilmesi zorunlu olan çok büyük bir eksikliklerdir.

Kalsiyum (C)

Görüş:

Kalsiyum (Ca)

SONUÇ VE ÖNERİLER

"17.4.1974 tarih ve 14918 no'lu Resmi Gazete yayımlı Kaynak Suları Yönetmeliği ile ek ve değişiklikleri" yanısıra "1.9.1988 tarih ve 19916 no'lu Resmi Gazete yayımlı Maden Suları (Mineralli Sular) Yönetmeliği'ni yürürlükten kaldıran "17.10.1997 tarih ve 23144 no'lu Resmi Gazete yayımlı" son "Yönetmelikin, geçmişte karşılaşılan teknik yanlışlıkların v© uygulama aksaklıklarını gidermekten uzak kaldığı v© tam tersine btlki ©skisinden d© çok hata v© eksiklik içerdiği görülmüştür, Bu nedenle mevcut Yönetmelik madde madde ale alınmış ve bunların neredeyse herbirinde varolan hatalar ve eksiklikler ile kavram ve uygulama kağışasının mümkün olabildiğince giderilebilmesi yönünde gayret sarfedilmiştir»

Elbette, getirilen görüş ve öneriler de ayrıca tartışılabilir. Fakat yine de bu yazı kapsamında İrdelenen maddelere getirilen görüş ve önerilerin» açmazları çok daha az olan, çok daha kolay uygulanabilen, çok daha sağlam temellere dayanan ve mutlaka yeniden düzenlenmesi gereken bir "Yönetmelik" şekillendirilebilmesi için son derece yararlı ve yol gösterici olacağı kanısına içtenlikle inanılmaktadır. Bu inanç çerçevesinde yapılan tüm eleştirilerin İse, yeraltı zenginliklerinden en üst düzeyde yararlanılan, çağdaş yerleşim alanlarında çağdaş yaşam standartlarına sahip olan ve artık "gelişmekte olan ülkeler" grubunda değil de bir bütün halinde ulaşılmasını arzuladığımız "gelişmiş ülkeler"¹⁵ grubunda görmek özlemini duyduğumuz ülkemiz adına mesleki açıdan bir katkı koymak düşüncesiyle yapıldığının da önemle ve özenle altını çizmek İsteriz.